

НАЦІОНАЛЬНОМУ ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТУ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» – 130 РОКІВ

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», заснований у 1885 році, належить до числа перших десяти вищих навчальних закладів України, заснованих ще до початку XX століття. Протягом усієї 130-річної історії університет відчутно впливав на розвиток світової освіти, науки і техніки, готував фахівців високого рівня, а в історії незалежної України НТУ «ХПІ» робить визначальний внесок у розбудову вітчизняної сучасної вищої технічної освіти. Шлях НТУ «ХПІ» в незалежній Україні це шлях до вступу в Болонський процес, до інтеграції в європейський та світовий освітній і науковий простір. Харківський політехнічний, відповідно до визначення Великої Хартії Університетів, дійсно є «центром культури, знань і досліджень», якими є університети провідних країн світу. Сьогодні, коли наша держава впевнено тримається європейського вектора свого розвитку, слід згадати головні віхи інтеграційного просування вітчизняної системи освіти до європейського і світового освітнього простору.

Ще на початку нового століття (2002–2004 рр.) в нашій країні активізувалася підготовка до приєднання вітчизняної освітньої системи до Болонського процесу. НТУ «ХПІ» був активним учасником численних нарад і семінарів, що їх у 2003–2004 рр. проводили представники Європейського Союзу. У березні 2004 року саме в нашому університеті була проведена Всеукраїнська нарада ректорів вищих технічних навчальних закладів «Вища технічна освіта України і Болонський процес».

Перший ректор НТУ «ХПІ» професор В.Л. Кірипов

Рівно 10 років тому ректор НТУ «ХПІ» Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ підписав у старішому університеті Європи – Болонському – Magna Charta Universitatum, а у 2007 р. НТУ «ХПІ» став членом Асоціації

університетів Європи з правом вирішального голосу.

Історія нашого університету – невід’ємна частина науково-технічної, інтелектуальної, культурної історії України. З Харківським політехнічним пов’язані імена лауреата Нобелівської премії Л. Д. Ландау, всесвітньо відомих вчених – академіків М. М. Бекетова, П. П. Буднікова, А. К. Вальтера, А. М. Ляпунова, С. П. Тимошенка, М. Д. Пільчикова, К. Д. Синельникова, В. А. Стеклова, Є. І. Орлова, Г. Ф. Проскури, І. І. Стрелкова, В. М. Хрушова, С. С. Уразовського, А. П. Філіпова, В. І. Атрощенко, А. С. Бережного, А. М. Підгорного, а також відомого фахівця в галузі механіки і організації технічної освіти, першого ректора НТУ «ХПІ» й Київської політехніки професора В. Л. Кіриповича та інших.

З університетом пов’язане зародження української технічної науки у галузях механіки, теорії міцності, теоретичної і прикладної фізики, прикладної хімії, авіації, ядерної фізики та кріотехніки, електро- та теплоенергетики, тракторобудування, танкобудування та двигунобудування, тепловозобудування тощо. Саме здобутки харківських політехніків покладено в основу найкращого в Другій світовій війні танка Т-34, магістральних тепловозів із показниками світового рівня, найпотужніших турбоагрегатів Дніпрогесу й атомних електростанцій України та країн зарубіжжя, тракторного парку нашої держави, систем управління ракетно-космічної техніки, вирішення важливих проблем обороноздатності держави та інше.

Засновником всесвітньо відомого КБ «Прогрес» був вихованець ХПІ, видатний генеральний конструктор авіадвигунів академік А. Г. Івченко. Видатними конструкторами були випускники університету Ж. Я. Котін, І. Я. Трашутін (танкобудування), М. Й. Гуревич (літаки МІГ), Ю. Ф. Косяк (турбіни), І. К. Кваша (підводні човни) тощо.

Університет став фундатором семи самостійних вищих навчальних закладів і є сьогодні одним із провідних науково-навчальних комплексів системи вищої освіти України. За рейтингом ЮНЕСКО «Топ 200», що складається для ВНЗ України, НТУ «ХПІ» входить до п’ятірки кращих вузів нашої держави, а за якістю освіти – в першу трійку.

У складі Університету 22 факультети, 96 кафедр, факультет військової підготовки імені Верховної Ради України, комп’ютерно-технологічний коледж, військовий коледж, Полтавський політехнічний коледж, науково-технічна бібліотека на 2 млн. томів, Міжгалузевий інститут післядипломної освіти, науково-методичне управління, центр дистанційної освіти, науково-дослідна частина, два науково-дослідних інститути «Іоносфера» та «Молнія», центр нових інформаційних технологій.

У нашому університеті працюють понад 5000 співробітників, навчаються більше 18 тис. студентів за 96 спеціальностями, 250 аспірантів, близько 2000 іноземців з 37 країн світу, працюють 1700 науково-педагогічних працівників, серед яких 212 докторів наук і професорів та понад 900 кандидатів наук і доцентів, 37 Заслужених діячів науки й техніки та Заслужених працівників освіти України, 35 лауреатів Державних премій України, 3 академіка і 3 член-кореспонденти НАН та НАПН України, 26 академіків галузевих АН України.

Сьогодні технічною елітою держави є вихованці Харківського політехнічного інституту Герої України В. М. Лук’яненко, О. А. Жданов, А. О. Коваленко, Заслужені машинобудівники України, Заслужені працівники промисловості України, Заслужені діячі науки і техніки, лауреати Державної премії України: Ю. М. Бусяк, Л. К. А. Магерамов, В. М. Золотарьов, В. В. Казаков, С. Т. Ковальов, Ю. М. Мацевитий, В. В. Розов, В. В. Кузьмін, В. І. Молчанов, О. Ю. Путнокі, Є. Я. Хруслів, В. Ф. Клімов та багато інших.

Головний корпус університету

В університеті склалися і плідно працюють відомі в Україні і далеко за її межами 40 наукових шкіл з фізики металів та напівпровідників, електричного приводу, азотного синтезу, тепломасообміну та енергозбереження, керамічних та композиційних матеріалів, промислової та медичної електроніки, інформаційних технологій, систем управління, технології жирів, з проблем органічних палив, турбінобудування, танкобудування, високоефективних технологій металообробки, технічної електрохімії, двигунів внутрішнього згоряння, механіки, фізики високих напруг, досліджень іоносфери Землі тощо.

Науковий потенціал вузу сьогодні визначають також науково-дослідні інститути «Молнія» та «Іоносфера». Унікальні експериментальні бази цих інститутів та науково-дослідний комплекс кафедри турбінобудування становлять Національне надбання України. Університет є багатопрофільним науковим закладом. Загальний обсяг фінансування наукових досліджень перевищує щороку 20 млн. грн. Одним із стратегічних напря-

мів діяльності НТУ «ХПІ» є науково-технічна співпраця з більш ніж 20 установами Національної академії наук України.

Наукові дослідження виконуються на замовлення таких визначальних для економіки Держави підприємств, як ДП «Завод ім. Малишева», КБ ім. Антонова, ЗМКБ «Прогрес» ім. Івченка, ДП «ФЕД», ВАТ «Турбоатом», ВАТ «Харківський тракторний завод», ДП ХКБД та ДП ХКБМ імені О. Морозова, Сумське ВО ім. Фрунзе та ще понад 100 вітчизняних фірм і підприємств. За часи незалежності вчені університету виконували гранти на замовлення закордонних фірм з різних країн світу, а саме з Німеччини, США, Англії, Франції, Бельгії, Іспанії, Австрії, Південної Кореї, Угорщини, Румунії, Польщі, Італії, Китаю, В'єтнаму, Індії, Нідерландів, Данії, Швеції, Греції тощо. Серед цих замовників: «General electric» та «Boeing» (США), Voilentechnik (Швейцарія), Nuovo Pignone (Італія), Samsung Aerospace (Корея), Siemens (Німеччина), Bhopal (Індія) тощо.

За останні десять років видатні наукові розробки університету удостоєні 11 Державних премій України в галузі науки й техніки, 19 грантів та премій Президента України для молодих вчених. Щорічно більше 50–60 студентів стають переможцями Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук.

Науковці університету вносять вагомий вклад у зміцнення обороноздатності України. НТУ «ХПІ» є єдиним із вузів країни членом консорціуму «Бронетехніка» і готує фахівців з танкобудування, експлуатації бронемашин та військових спеціалістів у цій галузі. Значна частина вчених бере участь у дослідженнях і розробці аерокосмічної та авіаційної техніки.

Вчені-хіміки сьогодні розробили технологію та спроектували обладнання для знешкодження шкідливих речовин, таких як окислювач ракетного палива меланж. Всі ці роботи виконуються згідно з відповідними Державними програмами та постановами Кабінету Міністрів України.

Університет проводить активну міжнародну діяльність в академічній, науковій, економічній та культурній сферах, продовжує зміцнювати та поширювати зв'язки з зарубіжними партнерами. Сьогодні НТУ «ХПІ» співпрацює з 93 вищими навчальними закладами та фірмами із 31 країни світу, у тому числі з багатьма провідними вузами Німеччини, США, Англії, Франції, Китаю, Індії тощо. Тут виконуються проекти в рамках європейських програм INTAS, TEMPUS/TACIS, INCO-COPERNICUS та ЮНЕСКО. Отримано колективні та індивідуальні гранти Фонду Сороса, гранти Інформаційного Агентства США, Німецького академічного товариства DAAD, земельні гранти Німеччини та інших організацій. Своєї наукової досягнення НТУ «ХПІ» демонструє постійно на виставках в Україні, Німеччині, Італії, Китаї тощо. Неодноразово отримували золоті медалі, дипломи та інші відзнаки цих виставок.

Спільною Постановою Міносвіти і НАН України на базі НТУ «ХПІ» створено Північно-Східний регіональний центр науково-комп'ютерної мережі України (URAN). Це забезпечує плідну діяльність потужної інформаційної системи університету, до складу якої входить найкрупніший серед вузів країни потужний вузол системи «Інтернет», на базі якого створено міську науково-освітню об'єднуючу мережу 20 установ освіти та науки Харкова.

Спортивний комплекс та Палац студентів НТУ «ХПІ»

Ми докладаємо багато зусиль для соціального захисту студентів і викладачів – це й 100-відсоткове забезпечення студентів гуртожитками, й безкоштовне їх медичне обслуговування, і обов'язковий щорічний профілактичний медичний огляд.

Наявність сучасного спортивного комплексу з легкоатлетичним манежем, 14 спортивними залами, 2 плавальними басейнами, стадіоном, 4 баскетбольними майданчиками та іншими спортивними спорудами надає широкі можливості для занять студентів спортом.

Університет постійно розбудовує та удосконалює матеріальну базу. За останні роки створено центр первинної медичної допомоги, відремонтовано й укомплектовано сучасним обладнанням фізіотерапевтичне відділення санаторію-профілакторію, створені поліграфічний центр, лабораторія дистанційної освіти, реконструйовано під потреби навчального процесу корпуси по вулицях Весніна та Гамарника, повернуто історичний вигляд багатьом аудиторіям. У 2012 році завершено будівництво фундаментальної науково-технічної бібліотеки обсягом 2 млн. томів, оснащеної сучасними інформаційними технологіями.

Нинішній ювілей НТУ «ХПІ» – не лише знаменне свято, це певний рубіж, з висоти якого ми не тільки оглядаємо зроблене, а й визначаємо перспективи та шляхи подальшого розвитку нашого університету.

Нова наукова бібліотека університету

У 2015–2016 навчальному році перед університетом стоїть важлива проблема, вирішення якої вплине на його розвиток на найближчі десять років. Запровадження нового переліку спеціальностей, зміна структури підготовки на двоступеневу бакалавр-магістр і, як наслідок, створення нового покоління навчальних програм передбачають реструктуризацію організації навчального процесу в університеті. Основою для такої реструктуризації є кластерний підхід, який вже давно став у світі базовим для розвитку економіки. Мова йде про соціальне партнерство, за умов якого всі рівні освіти дотримуються спільних наскрізних освітніх програм; освітні програми створюються з урахуванням вимог професійних стандартів, розроблених представниками галузі; колективи навчальних закладів та підприємств взаємодіють на основі принципів корпоративності. Реструктуризація організації навчального процесу в нашому університеті на основі кластерного підходу надасть нового імпульсу НТУ «ХПІ» для підготовки висококваліфікованих кадрів та прискорення розвитку економіки України.

Спадкоємність усіх поколінь студентів і викладачів, розвиток кращих традицій, любов до нашого ХПІ залишаються незмінними в нашому університеті, ювілей якого ми сьогодні святкуємо. Разом із сьогоднішніми політехніками цю подію відзначають випускники, які дарують НТУ «ХПІ» пам'ятник Першому інженеру на знак своєї любові до Alma mater, глибокої вдячності тисячам своїх попередників, які уклали Харківський політехнічний.

Все, чого ми досягли і що маємо ще звершити, робиться для майбутнього – нинішнього і прийдешніх поколінь студентів, яким належить покращувати життя в країні і всьому світі, гідно нести звання випускників Харківського політехнічного.

Фрагмент пам'ятника Першому інженеру

Є.І. Сокол,
ректор НТУ «ХПІ»